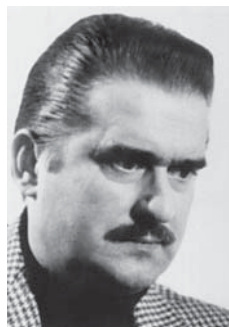

IN MEMORIAM

PETAR ŠIMUNOVIĆ

**(Dračevica, 19. veljače 1933. – Split,
5. kolovoza 2014.)**

Akademik Petar Šimunović preminuo je iznenada 5. kolovoza 2014. u 82. godini života ostavivši neizbrisiv trag u jezikoslovnoj kroatistici, osobito u onomastici i dijalektologiji, dvjema jezikoslovnim granama koje su se u njegovim radovima prepletale – marno je bilježio dijalektne značajke imena pokazujući njihovu uraštenost u idiom iz kojega su ponikla, a istražujući mjesne govore, i imenima je oprimjerivao njihove osobitosti.

Petar Šimunović rodio se u Dračevici na Braču 19. veljače 1933. godine. U Splitu je završio klasičnu gimnaziju, a na zagrebačkome je Filozofskom fakultetu 1958. diplomirao hrvatski jezik i jugoslavenske književnosti te francuski jezik. Na istome je Fakultetu 1964. magistrirao i 1970. doktorirao. Zaposlivši se 1961. u tadašnjemu Institutu za jezik JAZU (danas Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje), ostaje u njemu predano raditi do umirovljenja 2003. napredujući od asistenta do znanstvenoga savjetnika u trajnome zvanju. S Institutom je dijelio sudbinu ustanove koja se skrabila o hrvatskome jeziku i očuvanju hrvatskoga jezičnog identiteta, a svojim imenom više od četrdeset godina (od osnutka 1948. do 1991.) nije mogla svjedočiti o kojemu je jeziku riječ.

Godine 1983. izabran je za člana suradnika, 1988. za izvanrednoga člana, a 1991. za redovitoga člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Šest je godina (2004. – 2010.) bio tajnikom Akademijina Razreda za filološke znanosti, a 2011. izabran je za člana Predsjedništva HAZU. U Akademiji je bio predsjednikom Onomastičkoga odbora, članom Odbora za dijalektologiju, Odbora za leksikografiju te Odbora za etimologiju pri Razredu za filološke znanosti.

Od 1972. do 1974. bio je stipendistom Zaklade Alexandra von Humboldta u Slavenskome institutu Sveučilišta u Kölnu, a dvadeset godina poslije (1994. – 1998.) lektorom i gostujućim profesorom u istome Institutu. Bio je voditeljem hrvatskih znanstvenih projekata i suradnikom na međunarodnim znanstvenim projektima, predavačem na hrvatskim i stranim sveučilištima, (su)organizatorom te sudionikom brojnih međunarodnih konferencija i znanstvenih skupova. Njegovim su se članstvom ponosile mnoge ugledne međunarodne i nacionalne znanstvene organizacije i tijela – bio je tajnikom Međunarodnoga slavističkoga komiteta, članom Međunarodnoga povjerenstva za slavensku onomastiku (Krakov), članom Međunarodnoga vijeća za onomastičke znanosti (Leuven), članom Matice hrvatske...

Akademik je Šimunović jedan od najplodnijih hrvatskih jezikoslovaca – (su)autorom je tridesetak knjiga te više od petsto radova objavljenih u brojnim časopisima i zbornicima sa znanstvenih skupova u Hrvatskoj i inozemstvu. Za svoj je predani rad zaslužio mnoge nagrade – 1983. dodijeljena mu je Nagrada Općinske skupštine Brač, 1984. bio je dobitnikom Republičke nagrade »Božidar Adžija« za istaknutu znanstvenu djelatnost, 1998. uručen mu je orden »Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića«, 2001. dobio je Nagradu za životno djelo Hrvatskoga sabora, 2003. sve bračke općine i grad Supetar nagrađuju ga za životno djelo, a 2007. dobitnikom je Nagrade za životno djelo Splitsko-dalmatinske županije.

Nakon Petra Skoka, koji je hrvatsku onomastiku uzdigao u sam europski vrh, najvećim hrvatskim onomastičarem nesumnjivo je Petar Šimunović. Svojim je istraživanjima pretočenima u stotine radova, svojim djelovanjem i neumornim dokazivanjem važnosti bavljenja imenima te pozivima za spašavanje imenske baštine dao prepoznatljiv šimunovićevski biljeg hrvatskoj onomastici. Najzaslužniji je što su popunjena sva poglavlja u kojima

se prikazuje stanje u hrvatskoj onomastici u dvotomnoj enciklopediji *Słowiańska onomastyka* (Warszawa – Kraków, 2002.), što je hrvatska onomastička terminologija dobila svoje mjesto u knjizi *Grundsystem und Terminologie der slavischen Onomastik / Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Skopje, 1983.), što je bio našim predstavnikom u monumentalnome djelu *Name Studies : An International Handbook of Onomastics* (Berlin – New York, 1995. – 1996.).

Iz njegova je pera knjiga *Uvod u hrvatsko imenoslovlje* (Zagreb, 2009.), nezaobilazan udžbenik onomastičaru početniku, ali i vrlo koristan priručnik već etabliranu znanstveniku. Svakomu proučavatelju imena velika je pomoć *Retrospektivna onomastička bibliografija hrvatsko-srpska do godine 1975.* (Zagreb, 1987.) koju je Šimunović priredio u suautorstvu s Valentinom Putancem. Šimunovićevom je zaslugom 1992. pokrenut te do danas izlazi jedini hrvatski onomastički časopis *Folia onomastica Croatica*, godišnjak u kojemu onomastičari, ali i drugi jezikoslovci koji se u svojim radovima dotiču imenske problematike, objavljuju rezultate svojih istraživanja vezanih uz neiscrpan svijet imena.

Uza svu širinu tema kojima se u svojim radovima bavio (pisao je o povijesti i kulturi rodnoga Brača, obrađivao jezičnopovijesne i standardnojezične teme, objavljivao radove o hrvatskim i europskim jezikoslovcima...), Šimunović je ponajprije bio onomastičarem i dijalektologom. Iako nema područja u onomastici kojega se nije dotaknuo, najviše se bavio hrvatskom toponimijom i antroponimijom. Svojim je toponomastičkim istraživanjima najprije obuhvatio zavičajni otok – toponimiju Sumartina prikazao je u magistarskome radu *Sumartinska onomastika*, a svekoliku je bračku toponimiju uzorno obradio u doktorskome radu *Toponimija otoka Brača* (rad je objavljen u Supetru 1972., te u prerađenu i dopunjenu izdanju pod naslovom *Bračka toponimija* u Zagrebu 2004.). Od iznimne je važnosti i Šimunovićeva *Istočnojadranska toponimija* (Split, 1986.; u drugome izdanju naslovnjena *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*, Zagreb, 2005.), probir toponomastičkih priloga već prije tiskanih u domaćim i inozemnim znanstvenim publikacijama. Malobrojniji, ali jednako sveobuhvatni i uzorno strukturirani, jesu i radovi o toponimiji (uglavnom ojkonomiji) kopnene Hrvatske – Like, Zrinskoga Pounja, Zagreba te sred-njovjekovne vukovske župe.

Svjestan spomeničkoga značenja zemljopisnih imena i činjenice da zbog urbanizacije i globalizacije, zbog našega nemara i nebrige, zbog samovoljnih preimenovanja golemo imensko blago biva prepušteno zaboravu, piše S.O.S za imensku baštinu ističući potrebu očuvanja tih stoljetnih spomenika našega jezika i naše opstojnosti na ovome tlu jer »narod koji izgubi sjećanje, gubi i svoj identitet«. Toponimi su, poučava nas Šimunović, međaši i kažiputi u stvarnoj i jezičnoj povijesti, spomenička baština materijalne i duhovne kulture, »oni omogućuju da se o vlastitoj prošlosti ne raspravlja afektivno i paušalno, već razborito i argumentirano«.

Unatoč tomu što je bavljenje toponimijom držao većim izazovom za onomastičara, česta tema Šimunovićevih radova bili su antroponimi. U svojim se radovima bavi svim trima osnovnim antroponimijskim kategorijama – osobnim imenima, nadimcima i prezimenima. Široj je javnosti poznat uglavnom po svojim knjigama o prezimenima koje objavljuje u više navrata, svaki put ih dopunjujući novim sadržajima. Prva nosi naslov *Naša prezimena: porijeklo, značenje, rasprostranjenost* (Zagreb, 1985.), a posljednja u nizu naslovljena je jednostavno *Hrvatska prezimena* (Zagreb, 2006.). O *Leksiku prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* (Zagreb, 1976.), izrađenom u suautorstvu s Valentinom Putancem na osnovi popisa stanovništva 1948., znaju uglavnom onomastičari, a s troknjižjem *Hrvatski prezimenik* (koji u suradnji s Franjom Maletićem objavljuje 2008. oslanjajući se na podatke iz popisa stanovništva 2001.) mnogi su upoznati. Popisu knjiga koje se bave prezimenima valja pribrojiti i u suautorstvu s Josipom Bratulićem objavljeno troknjižje *Prezimena i naselja u Istri – narodnosna statistika u godini oslobođenja*, I. – III. (1985. – 1986.) – svjedočanstvo o hrvatskim naseljima u Istri i hrvatskim prezimenima toga kraja koja su nasilno rashvaćivana.

Mnoge svoje antroponomastičke radove piše znanstveno-popularnim stilom nastojeći i nestručnjacima približiti antroponime, progovoriti o obilju informacija koje oni u sebi kriju, poučiti ih o važnosti bavljenja imenima, o poruci koju imenovatelj šalje izborom imena.

Imena nastala u zavičajnome idiomu obilježena su njegovim značajkama, pa je opis dijalektnih elemenata imenskih likova pretkazivom sastavnicom onomastičkoga opisa. Osim što je bio dijalektologom u onomastici, Šimunović se pokazao i dokazao vrsnim dijalektologom uopće. U većini

svojih dijalektoloških radova bavi se čakavštinom, i to ponajprije onom srednjodalmatinskih govora. Dok su u člancima i studijama u kojima tematizira čakavsku riječ u prvome planu fonologija i morfologija, leksik biva detaljno prikazan u Šimunovićevim knjigama naslovljenim Čakavisches Lexikon (Köln – Wien, 1979., 1981., 1983.) – troknjižju nastalu u suautorstvu s Matom Hrastom i Reinholdom Oleschom – *Rječnik bračkih čakavskih govora* (Supetar, ¹2006.; Zagreb, ²2009.), Čakavska čitanka (Zagreb, 2011.).

Šimunović je istražio više desetaka čakavskih i štokavskih punktova za *Hrvatski dijalektološki atlas* i *Općeslavenski dijalektološki atlas*. Istraživači koji su poslije njega odlazili na teren kojim je prethodno prošao Šimunović, imali su u njegovim opisima govora pouzdan oslonac – njegovim se zapisima vjerovalo, iz njegovih se opisa učilo, oni su bili uzorom prikupljanja i bilježenja važnih dijalektnih značajki istraživanoga govora.

Bez obzira na to je li propitivao fonološke i morfološke značajke ili pak bilježio leksičke potvrde, uvijek je to činio s posebnom pomnjom, istančanim osjećajem za svaku glasovnu, obličnu ili pak značenjsku nijansu.

Od ostalih radova iz bogate Šimunovićeve bibliografije valja spomenuti i njegov *Brač: vodič po otoku*, u više navrata objavljivana na hrvatskome i na stranim jezicima. Mnogi domaći i strani turisti s tom su Šimunovićevom knjigom obilazili bračka naselja, penjali se na Vidovu goru, spuštali u Zmajevu pećinu, razgledavali brojne spomenike razasute diljem otoka.

Šimunović je dao svoj prilog i p(r)oučavanju hrvatskoga standardnog jezika – pisao je o pravopisnoj normi kad su u pitanju imena ulica te višerječni ojkonimi, upozoravao na pravilan lik imena otočja *Brijuni*, na specifičan odnos standardnojezične norme i imena obilježenih dijalektnim značajkama. Gotovo je nemoguće izbrojiti knjige i radove manjega opsega kojima je bio recenzentom, njegovo ime nalazimo u mnogim zbirka čakavske poezije kojima je pisao pogovore, akcentirao stihove...

U časopisu *Slovo* tri su njegova priloga, sva tri napisana u spomen preminulim jezikoslovcima – u 22. broju (1974.) Šimunović piše o Milivoju Pavloviću, srpskome jezikoslovcu koji se bavio dijalektologijom i standardnim jezikom, metodikom nastave jezika i književnosti, poviješću jezika i starim jezičnim spomenicima. U istome broju *Slova* piše *in memoriam* Blažu Jurišiću, istaknutomu hrvatskomu dijalektologu, onomasti-

čaru, proučavatelju jezične povijesti, pomorske terminologije, glagoljskih spomenika. U trobroju 41–43 (1991. – 1993.) Šimunovićev je nekrolog Reinholdu Oleschu, profesoru slavistike u Kölnu, znanstveniku koji se zanimao za gotovo sva područja slavistike, a osobitu je pozornost poklanjao kroatističkoj problematici.

Od akademika Petra Šimunovića oprostili smo se u njegovoj Dračevici 8. kolovoza 2014. tužni što smo ga izgubili, ponosni što smo ga poznavali, zahvalni na svemu što je učinio za hrvatsku znanost i kulturu.

ANĐELA FRANČIĆ